

رابطه امر تکوینی و امر تشریحی

در عرفان نظری

رضا صفری کندسری*

دکترای فلسفه اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

چکیده

در عرفان نظری، بنا بر اصل وحدت وجود، فقط حق وجود دارد که واحد است. از حق امر واحدی صادر میشود که صادر اول و حقیقت محمدی نامیده میشود. از دیگر سوی، اسماء الهی (و مظاهر غیبی و عینی آنها) بدلیل محدود بودنشان با هم تنازع دارند و اسم الله و مظهرش، حقیقت محمدی، بین اسماء و مظاهر آنان نظم و تعادل برقرار میکند؛ نظم و تعادل بین تنازع مظاهر غیبی اسماء بواسطه عین ثابت حقیقت محمدی بصورت تکوین، و نظم و تعادل میان تنازع مظاهر عینی بواسطه عین خارجی حقیقت محمدی بصورت تشریح برقرار میگردد. تشریح بدین منظور است که انسانها با پیروی از شریعت محمدی از تنازع و محدودیت رهایی یافته و به مقام بیحدی برسند و هرگاه به مقام بیحدی رسیدند با حقیقت محمدی که مظهر اسم الله است، اتحاد پیدا میکنند و بواسطه این اتحاد میتوانند به اذن حق به تصرف و تکوین در هستی بپردازند و بواسطه حق و خلق میگردد؛ آنگونه که اسم الله و حقیقت محمدی واسطه حق و خلق در ابتدای تکون موجودات بودند. بنابراین تشریح به تکوین ختم میشود.

کلیدواژگان

حق
امر تکوینی
امر تشریحی
انسان کامل
حقیقت محمدی

مقدمه

به شریعت از زاویه‌های مختلف میتوان نگاه کرد؛ فقهی، کلامی، فلسفی و عرفانی. در این مقاله تفسیر عارف از شریعت اسلامی مراد است. در عرفان نظری بر اساس اصل وحدت وجود، فقط حق وجود دارد و سایر موجودات تعینات، نمودها و مظاهر حق هستند. عارف بر اساس وحدت وجود، نگاه توحیدی (وحدت شهود) به همه چیز دارد و همه مظاهر هستی را حق میبیند و برای همه چیز تفسیر عرفانی - توحیدی ارائه میدهد.

عارف درباره پیدایش و تکوین عالم، باور دارد که حق واحد و نامتناهی است و اولین امری که از حق صادر میشود نیز واحد و نامتناهی است. از این امر واحد در عرفان به صادر اول، تعیین اول، حقیقت محمدی، حقیقت انسانی، وجود منبسط، حق مخلوق و نامهایی از ایندست تعبیر شده است. حق با

*.Email: rezasafari1984@yahoo.com

تاریخ تأیید: ۹۴/۸/۲۴

تاریخ دریافت: ۹۴/۶/۱۸